

УДК 633.39

Код UPOV: FESTU_BEC

Методика

проведення експертизи сортів костриці Беккера (*Festuca beckeri* (Hack.) Trautv.)
на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Festuca beckeri* (Hack.) Trautv.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння.

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 1,0 кг.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза повинна тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності – продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 1600-2000 рослин.

Ділянки з окремими рослинами (А). Кожне дослідження має включати 60 рослин, розділених на два чи більше повторень.

Рядкові ділянки (В). Кожне дослідження має бути на ділянках довжиною 10 метрів, розділених на два чи більше повторень. Щільність посіву має бути 160–200 рослин на 1 п/м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки

проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 60 рослин на ділянках з окремими рослинами і 2000 рослин на рядкових ділянках.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 60 рослин або частин 60 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 1600–2000 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин;

L: лабораторні дослідження.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 0,5% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 1600–2000 рослин допускаються 13–15 нетипових.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 60 рослин допускаються три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: плоїдність (ознака 1);
- Рослина: за висотою (ознака 2);
- Піхва: обгортання стебла (ознака 11);
- Колосок: забарвлення (ознака 15).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доводять це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

Спостереження ведуться на: А – ділянки з окремими рослинами;

В – рядкові посіви;

Л – лабораторні дослідження.

7. Таблиця ознак сортів костриці Беккера

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) QN	Рослина: плоїдність L	диплоїд тетраплоїд	2 4	
2. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG/VG A, B 2	низька середня висока	3 5 7	
3. QL	Рослина: сизуватий відтінок забарвлення VS/VG A, B, 2	відсутній наявний	1 9	
4. PQ	Стебло: забарвлення VS/VG A, B, 2	сіро-зелене темно-зелене	1 2	
5. QL	Стебло: характер поверхні VS A, 2	гладенький шерехатий	1 2	
6. QL	Стебло: опушення VS A, 2	відсутнє наявне	1 9	
7. QL	Стебло: опушення під волоттю VS A, 2	відсутнє наявне	1 9	
8. (*) PQ	Листок: форма поперечного перерізу VS A, 2	округла округло-сплюснута	1 2	
9. (+) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS A, 2	коротка середня довга	3 5 7	
10. (*) QL	Листкова пластинка: характер поверхні VS, A, 2	гладенький шерехатий	1 2	
11. (*) (+) QN	Піхва: обгортання стебла VS A, 2	часткове середнє повне	3 5 7	
12. QL	Волоть: за щільністю VS/VG A, B, 2	нещільна помірної щільності щільна	3 5 7	
13. (*) (+) QN	Волоть: за довжиною MS A, 2	коротка середня довга	3 5 7	

1	2	3	4	5
14. (+) QN	Колосок: за довжиною MS A, 2	короткий середній довгий	3 5 7	
15. (*) PQ	Колосок: забарвлення VS/VG A, B 2	сіро-зелене зелене бурувате фіолетове	1 2 3 4	
16. (+) QN	Квітка: розмір MS A, 2	малий середній великий	3 5 7	
17. (+) QN	Квіткові луски нижні: за довжиною MS A, 2	короткі середні довгі	3 5 7	
18. (*) QL	Зернівка: жовте забарвлення VS, 4	відсутнє наявне	1 9	
19. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння MG/VG A, B 1	ранній середній пізній	3 5 7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів костриці Беккера

Фази росту й розвитку рослин, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	початок цвітіння
2	повне цвітіння
3	сформоване насіння
4	стигле насіння

Загальний вигляд рослини

До 2. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 40; середня – 40–55; висока – понад 55.

До 9. Листкова пластинка: за довжиною, см.

Коротка – до 6; середня – 6–12; довга – понад 12.

До 11. Піхва: обгортання стебла.

Часткове – 1/3; середнє – до 2/3, повне – понад 2/3.

До 13. Волоть: за довжиною, см.

Коротка – до 8; середня – 8–14; довга – понад 14.

До 14. Колосок: за довжиною, мм.

Короткий – до 5; середній – 5–6; довгий – понад 6.

До 16. Квітка: розмір, мм.

Малий – до 8; середній – 8–10; великий – понад 10.

До 17. Квіткові луски нижні: за довжиною, мм.

Короткі – до 2,5; середні – 2,5–3,5; довгі – понад 3,5.

До 19. Рослина: час початку цвітіння, декада, місяць.

Ранній – II декада травня, середній – III декада травня; пізній – I декада червня.

9. Література

1. Определитель высших растений Украины. / Д. Н. Доброчаева, М. И. Котов, Ю. Н. Прокудин. – 2-е изд. стереот. – К.: Фитосоциоцентр, 1999. – С. 453–454.
2. Собко В. Г. Визначник рослин Київської області / В. Г. Собко, Л. П. Мордатенко. – К., 2004. – С. 62.
3. Вульф Е. В. Мировые ресурсы полезных растений / Е. В. Вульф, О. Ф. Малеева. – Л.: Наука, 1969. – С. 87.